

je užival semtertja tudi še kako tujo župnijo in je imel precej upanja, da postane kdaj škof krški.

Zgodovinskega dogodka nas spominja nad vrati gospelsvetske cerkve obešena kamenita kroglja. L. 1478. sta se sprla cesar Friderik IV. in solnograški nadškof Bernard. Cesar je želel, da bi nadškof odstopil s svojega mesta in dal prostor Ivanu Strigonskemu, a nadškof mu v tem ni mogel ustreči. Zaradi tega je naročil cesar, da se nadškofu vzamejo vsa posestva na Koroškem, Štajerskem in Avstrijskem. V tej sili je iskal škof pomoči pri ogrskem kralju Matiju, ki je škofu poslal svojih vojakov.

V postu l. 1480. so prišle ogrske čete pod vodstvom Ivana Haugvica na Koroško in so zasedle Breže, Sovodje (Gmünd), Sachsenburg, Stari dvor (Althofen) in Taggenbrunn.

Gospe Svete pa niso zasedli Ogrji, marveč Leonhard Kolničar iz Ojstrovica. Sredi septembra meseca je prišel pred Gospo Sveto tudi Haugvic in zahteval, da se mu izroči s stolpi in z ozidjem utrjena gospelsvetska vas. Ker mu niso ustregli, je začel streljati nanjo z velikim topom, ki je pri tej priložnosti počil in usmrtil enega topničarja. Haugvic je dal sedaj na cerkev streljati s puškami in z žarečimi pušicami, a dosegel ni ničesa in je šel po tridnevem brezuspešnem obleganju naprej v Breže. Gospelsvetsko posadko je vodil Jakob Radhaupt, župnik v Čonjčah. V cerkvi je shranjena še slabodovršena podoba tega obleganja. Narod govori o Ogrih kot o Turkih; menda je bilo njihovo vedenje precej turško.

Cerkve so bile v srednjem veku osrčje narodnega življenja; duhovništvo je bilo narodom vse, in zato je zgodovina krščanskih držav tako tesno spojena z zgodovino njihovih svetišč. Žal, da so nam bojni časi in razne nezgode uničile skoraj vse listine, ki govoré o veselih in žalostnih dneh našega naroda.

Tudi nad Koroško je prišla v šestnajstem veku protestantska burja, in njeni umazani valovi so pljuskali silovito tudi ob zidovje Gospe Svete. L. 1598. se je zgodil v Gospe Sveti neču-

ven zločin.¹⁾ Na praznik Marijinega Vnebovzetja je prišlo tja, kakor še danes, mnogo romarjev, med katere se je vrinilo precej brezverne ali krivoverne gospode. Med božjo službo so začeli žvižgati in kričati, potem pa so planili nad ženske in dekleta, trgali jim obleko raz život ali jim zavezavali krila nad glavo in jih izganjali iz cerkve. Potem so šli skupno nazaj v cerkev, peli ostudne

Osmerokotnik v Gospe Sveti

pesmi, oblivali vernike z vodo, mazali podobe in skrunili cerkev z blatom.

Vojvoda Ferdinand je pozval na odgovor tri plemiče kot povzročitelje tega zločina v Gradec. Zločinci pa niso šli, in stanovi so jih branili, češ, da tak poziv nasprotuje njihovi prostosti! A Ferdinand je ugnal prevzetno gospodo, in l. 1604. je prišel apostolskovneti škof Martin Brenner tudi v Celovec. Prepričevalni njegovi govori so pretresli Ce-

¹⁾ Schuster-Brenner 346.